

Fra bistand til utvikling

Taler

Erik Solheim

Dato

22 desember 2006

Sted

Oslo

Omstendigheter

Seminar om bistand og mikrofinans

- 1 Jeg vil starte med det kanskje beste politiske slagordet som noen gang er laget. Det er Nike's "Just do it". Det er utrolig hvor mye i politikken og i næringslivet som går bare noen rett og slett gjør det. Vi holdt jo på i 15 år i Norge og sa at det var umulig å slette gjelda etter skispeksportskampanjen på 80-tallet. Alle hadde
- 5 ti tusen motforestillinger. Dette går ikke. Så gjorde vi det, i grunnen var det en liten sak. Og etterpå har det knapt nok vært et kritisk ord fra noen. Alle har vært fornøyde.

- Det samme gjelder mikrofinans. Alle sa det var umulig å gjøre det. Så gjorde
- 10 Yunus det. Og selv om det er kritikk i marginene av det han gjør, er det ingen grunnleggende kritikk av dette noen steder i verden.

- I sitt Nobel-foredrag i går sa Yunus at fattigdommen en gang må henvises til museum. På samme måte som vi i dag kan gå på Folkemuseet på Bygdøy. Vi
- 15 synes det er rørende å gå og se hvordan folk hadde det for hundre år siden. Kanskje hadde ikke folk det fullt så travelt som vi har det i dag. Kanskje hadde de fine, gamle snekkerarbeider som noen av oss synes det er morsomt å ha, men likevel er det ikke et menneske i Norge i dag som kunne tenke seg å leve slik.

- 20 Jeg mener at det er mulig å gjennom "Just-do-it-metoden" gjøre det samme med den globale fattigdommen som vi har gjort med fattigdommen i Norge; sette den på museum. Det grunnleggende nye i hele verdenshistorien er nettopp at dette nå er mulig. Hvis Keiser Augustus på Jesus tid hadde bestemt seg for å utrydde fattigdommen i romerriket, ville han ikke hatt noen mulighet til å gjøre
- 25 det. Han vil ikke ha tilstrekkelig innsikt i hvilken politikk som skulle til og hadde ikke på langt nær de ressursene som skulle til. Dette har i realiteten vært situasjonen i verdenshistorien helt fram til Churchill og Roosevelts tid. Man har

30 verken hatt kunnskapene eller ressursene. Nå har vi begge deler. Dette er det nye.

Vi har sett det i Europa og vi ser det i Øst-Asia, hva som skal til. Man trenger en velfungerende stat og en åpen markedsbasert økonomi. En stat som setter rammene for markedet og et marked som skaper den nødvendige økonomiske veksten. Denne kombinasjonen - en velfungerende stat og en markedsbasert økonomi - har vist seg å kunne bringe Europa, Nord-Amerika og store deler av Asia ut av fattigdommen.

Krigen i Irak aleine koster mye mer enn summen av all bistand som gis i verden. Men likevel har ikke amerikanerne en gang maktet å sikre veien fra flyplassen og inn til sentrum av Bagdad. Men la nå den diskusjonen ligge. Poenget er at dersom vi mobiliserte de ressursene vi har i verden, så har vi mange ganger det vi trenger for å kunne utrydde fattigdommen. Det er snakk om å mobilisere tilstrekkelig politisk vilje og å få flest mulig land inn på en fornuftig politisk linje. Ressursene er tilgjengelige og vi kan klare det i vår generasjon. Hvis vi ikke klarer det, er det fordi vi ikke vil nok.

Næringslivet er selvsagt en del av løsningen, ikke en del av problemet. Jeg kom tilbake fra Burundi i forrige uke. Burundi er ett av verdens fattigste land. Det har hatt borgerkrig nærmest hele sin eksistens. Burundi har gjennomlevd en av de største massakrene som har funnet sted, kanskje med unntak av Rwanda. Det er et land med køer av elendighet. For første gang er det nå en regjering som har sittet i mer enn ett år etter å ha blitt demokratisk valgt.

Det er klart at fattigdommen i Burundi kan ikke fjernes ved hjelp av mikrokreditt. Fattigdommen i Burundi kan for enkelte drastisk reduseres ved hjelp av mikrokreditt. Men mikrokreditt kan ikke skape de kraftverkene Burundi trenger. Mikrokreditt kan ikke skape de skoler, sykehus, veier og jernbaner Burundi trenger. Like klart er det at mikrokreditt ikke kan skape de store industribedrifter Burundi trenger. Men mikrokreditt kan bidra til å skape den underskogen av småbedrifter Burundi trenger og det kan bringe deler av befolkningen i Burundi opp et hakk, til en fortsatt fattig, men akseptabel tilværelse, eller til en lavere middelklassetilværelse. Vi trenger med andre ord både det store og det lille næringslivet.

65 Dette har slik jeg ser det også vært Yunus' budskap til oss under sitt besøk her.

Han er grunnleggende for globaliseringen. Han er grunnleggende for utenlandske investeringer. Han ønsker at norsk og internasjonalt næringsliv skal investere mer i fattige land.

Men næringslivet må ha et videre perspektiv enn bare å se på profitten og bunnlinjen. Jeg sier ikke det fordi jeg ikke tror at dere tenker på andre ting enn økonomi. Men moderne næringsliv må også ta bredden i utfordringene, som i fattige land også vil være det å ha et anstendig forhold til fagforeninger, ha alminnelig akseptable miljøstandarder, være villig til å se på reinvesteringer når man har store fortjenester, ha et godt forhold til myndigheter og lokalsamfunn.

Vi kommer veldig snart i den situasjon at fortjenesten norske selskap har i en rekke fattige land, langt kommer til å overstige den norske bistanden til dette landet. Det er ikke i seg selv galt. Ingen kan be dere reise rundt og investere i andre land dersom dere ikke kan tjene penger på det. Men det stiller oss selvsagt overfor mange og store utfordringer. Og det betyr at den som har store fortjenester i land som Angola og Nigeria og Bangladesh, må se på om ikke betydelige andeler av denne fortjenesten kan reinvesteres i landet.

Jeg er innstilt på i tiden framover å bruke mye tid på samarbeid med norsk næringsliv, NHO og LO om disse tingene. Simpelthen ut fra det veldig enkle resonnement at utviklingseffekten av private norske investeringer kommer til å bli minst like viktig som utviklingseffekten av norsk bistand. Når jeg sier det er det ikke fordi jeg mener at bistand ikke er viktig. Du kan ikke gå til et sykehus i Burundi og si til en aids-syk at problemet ditt løses med handel. Men det motsatte er også sant. Burundis problemer løses ikke uten handel. Helsevesenet i Burundi kan bare gjøres bærekraftig dersom man også makter å utvikle et levedyktig næringsliv.

Vi må se på den samlede innsatsen av offentlig utviklingshjelp og private investeringer. Det er en utstrakt hånd fra regjeringens side til næringslivet. Til overraskelse for de fleste av dere, vil dere oppdage at på utviklingsområdet vil denne regjeringen være mer næringslivsvennlig enn det den forrige regjeringen var.

Så til slutt om mikrokreditt. Mikrokreditt ødelegges dersom det blir en vanlig bistandsform. Styrken med det er nettopp at det er business. Som Yunus sa i et av sine foredrag; "Er det rimelig at fattige skal betale rente? De fattige betaler for

seg på bussen. Det er en tjeneste de er villige til å betale for og på samme måte er de også villige til å betale for å få et lån". Det er som business-utvikler Yunus har vært en Edison.

110

Med det mener jeg at han har funnet opp en helt ny sosial mekanisme som kan praktiseres over alt på kloden. Hadde det vært bistand, så hadde det ikke vært noe nytt. På samme måte som det å gi lån som ikke forventes å bli tilbakebetalt på en ordentlig måte, er å gi en gave. Styrken er at det er business og at han har
115 funnet en måte å gi lån til folk som ikke har sikkerhet. Dette må bevares og derfor mener jeg at måten vi bør gå videre med dette på norsk side, er et partnerskap mellom myndigheter og private aktører.

Dere besitter kompetansen om bankvirksomhet. Vi trenger den kompetansen
120 som finnes i bank, forsikring og meklerhus. De virkelig gode mikrokredittinstitusjonene i verden i dag mangler ikke kapital Det er ikke der problemet ligger. Grameen Bank trenger ikke penger. Yunus har ikke bedt om fem øre. Problemet ligger hos institusjonene på nivået under. Disse trenger både økt kompetanse og penger for å kunne bli løftet opp i elitedivisjonen der vi
125 finner aktører som Grameen Bank. Spørsmålet om garantiordninger står også sentralt.

Jeg har ikke noe svar her i dag på den rekken av utfordringer vi står overfor, men ønsker at vi ser nærmere på dette med det første og i et samarbeid mellom
130 myndigheter og næringsliv.

Takk.

135 **Kilde**
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud>

Emner
Bistand, Innlegg

140 **URI**
<https://www.virksommeord.no/tale/fra-bistand-til-utvikling>